Č.j.: S 17/00- 782/00-240 V Brně dne 18. 5. 2000

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže rozhodl ve správním řízení zahájeném dne 21. 3. 2000 podle § 18 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení, ve spojení s § 12 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění zákona č. 495/1992 Sb. a zákona č. 286/1993 Sb. na návrh účastníka řízení, kterým je:

HDS Retail Czech Republic, a. s., se sídlem Praha 8, Pobřežní 16, PSČ 180 00, IČ 25 09 91 67, zastoupená ing. Richardem Kalhousem, předsedou představenstva a ing. Jiřím Hronem, členem představenstva, ve správním řízení zastoupená na základě plné moci ze dne 3. 1. 2000 JUDr. Evou Koubovou, advokátkou, Vinohradská 6, 120 00 Praha 2,

ve věci schválení dohody obsažené v návrhu smlouvy o nájmu podle § 3 odst. 5 zákona č. 63/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů

t a k t o :

Dohoda o výhradním nákupu tisku obsažená v článku IV, bodu 4 návrhu smlouvy o nájmu, ve znění doručeném Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže dne 25. 4. 2000, jež má být uzavírána v r. 2000 mezi HDS Retail Czech Republic, a. s. (jako pronajímatelem) a nájemci stánků pro prodej tisku v Praze, se jako dohoda ve smyslu § 3 odst. 4 písm. c) zákona č. 63/1991 Sb. ve znění zákona č. 495/1992 Sb. a zákona č. 286/1993 Sb. podle § 3 odst. 5 téhož zákona

s ch v a l u j e.

O d ů v o d n ě n í :

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „Úřad“) zahájil dne 21. 3. 2000 na návrh účastníka řízení, společnosti HDS Retail Czech Republic, a. s. (dále jen „HDS“), správní řízení ve věci schválení dohody o výhradním nákupu tisku, jež je obsažena v návrhu Smlouvy o nájmu (dále jen „smlouva“ nebo „smlouva o nájmu“). Navrhovatel jako vlastník

prodejních jednotek – stánků určených k prodeji tisku a doplňkového zboží v Praze - hodlá na základě smlouvy o nájmu pronajímat tyto stánky podnikatelským subjektům za účelem nákupu a prodeje tiskovin, doplňkového zboží a distribuce tisku konečným spotřebitelům. Návrh smlouvy o nájmu, která bude uzavírána v roce 2000 s nájemci stánků, obsahuje v čl. IV pod bodem 4 ustanovení, jež zavazuje nájemce k odběru tisku výhradně od pronajímatele či jím určené osoby. Podle názoru navrhovatele jde o dohodu podle § 3 odst. 4 písm. c) zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění zákona č. 495/1992 Sb. a zákona č. 286/1993 Sb. (dále jen „zákon“ nebo „zákon o ochraně hospodářské soutěže“), když dopad dohody je vzhledem k podílu účastníka řízení na trhu zanedbatelný. Účastník řízení požádal Úřad o schválení této dohody podle § 3 odst. 5 zákona.

Návrh na zahájení řízení po doplnění mj. obsahoval výpis z obchodního rejstříku účastníka řízení, návrh (tiskopis) smlouvy o nájmu, seznam 55 stánků v Praze ve vlastnictví HDS, pro něž by měla být smlouva o nájmu uzavírána, seznam předpokládaných nájemců a prohlášení, že předložená smlouva je smlouvou typovou, dle níž budou uzavírány všechny smlouvy s nájemci stánků. Na výzvu Úřadu pak byl zaplacen správní poplatek ve výši 1 000,- Kč. Podání žádosti o schválení dohody bylo zveřejněno v Obchodním věstníku č. 16/2000; ve stanovené lhůtě ani později Úřad žádné připomínky k oznámené dohodě neobdržel.

Podle § 3 odst. 5 zákona jsou soutěžitelé v žádosti povinni uvést důvody pro schválení dohody. Účastník řízení uvedl následující důvody, které svědčí pro schválení dohody:

- Smlouva o nájmu, resp. její ujednání – dohoda o výhradním odběru tisku nájemcem od pronajímatele či jím určené osoby je dohodou podle § 3 odst. 4 písm. c) zákona. Jedná se o dohodu, jejíž dopad na hospodářskou soutěž je zanedbatelný, neboť podíl účastníka na zásobování trhu daného zboží je menší než 5 % celostátního trhu a rovněž menší než 30 % místního trhu, jehož zásobování se účastník pravidelně účastní. Tento podíl podle kvalifikovaných údajů představuje 0,5 % na trhu celorepublikovém a 2,75 % na místním trhu prodeje tisku. Smlouva neobsahuje ustanovení spadající pod zákaz dohod uvedených v § 3 odst. 1 zákona, její dopad na hospodářskou soutěž i při zvážení kumulativního účinku všech uzavřených dohod ve svém souhrnu je zanedbatelný a v žádném případě nedochází k zablokování trhu.
- HDS je vlastníkem a pronajímatelem 55 stánků v Praze z celkového počtu 2 000 – 2 500 stánkových prodejních míst v hlavním městě a z celkového počtu cca 14 000 prodejních míst v ČR.
- Navrhovaná dohoda je výhodná jak pro nájemce, tak zejména pro spotřebitele. HDS jako pronajímatel podporuje drobné podnikání v oblasti prodeje tisku a vytváří jednotný koncept a standardní síť novinových stánků, v nichž spotřebitel nalezne nejčastěji poptávané spektrum zboží. Spotřebitel má zaručeno, že na stejných místech a ve stejnou dobu najde žádané zboží, což je zejména u denního tisku důležitým atributem.
- HDS zaštiťuje jednotlivé nájemce při jejich jednání s jinými subjekty svou dobrou pověstí a serióznosti a umožňuje jim využít svých obchodních znalostí, kontaktů a zkušeností.
- Společnost HDS sama uzavírá smlouvy s majiteli pozemků, na kterých jsou stánky postaveny, a sama vyřizuje veškeré potřebné doklady, platby a povolení např. spojené se záborem veřejného prostranství.
- Nájemci mohou a využívají poradenství HDS ohledně druhu a množství sortimentu, dodavatelů, prodejní doby apod.
- Nájemce má zajištěn rychlý přístup na trh. Snížením rizika podnikání (např. zajištěním stálého dodavatele tisku) může dosahovat větších podnikatelských zisků. K uzavírání nájemních a dodavatelských smluv nejsou nájemci nuceni, neboť na trhu existuje dostatek

možností, jak provozovat vlastní prodejnu (stánek) s plnou podnikatelskou samostatností, ale i riziky s tím spojenými.

Úřad z vyžádaných informací od účastníka řízení a od dalších subjektů zjistil následující skutečnosti:

Společnost HDS (dřívější obchodní jméno bylo Pražská prodejní, a. s.) byla zapsána do obchodního rejstříku dne 13. ledna 1997. Předmětem jejího podnikání je koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a reklamní a propagační činnost. Jediným akcionářem HDS je francouzská společnost Hachette Distribution Services SA. Společnost HDS vlastní v Praze 55 stánků – prodejních míst pro prodej tisku a doplňkového zboží. Tyto stánky pronajímá 55 fyzickým osobám – podnikatelům s vlastním živnostenským oprávněním. V současné době jsou v platnosti původní smlouvy o nájmu, jež se v některých ustanoveních liší od návrhu smlouvy o nájmu předloženého ke schválení (v současnosti uzavřené smlouvy obsahují navíc povinnost nájemců odebírat i doplňkové zboží výhradně od určených dodavatelů). HDS má v úmyslu novou verzi smlouvy – po jejím schválení Úřadem – uzavírat s novými nájemci stánků a u původních nájemců jí nahradit smlouvy stávající. Nahrazení starých smluv novými má proběhnout do 2 měsíců po jejich schválení Úřadem.

Smlouva o nájmu, resp. účastníkem řízení předložený tiskopis návrhu smlouvy, v čl. I stanoví, že předmětem nájmu je prodejní jednotka – stánek určený k prodeji tisku a doplňkového zboží, který je ve vlastnictví pronajímatele. Účelem nájmu je provozování podnikatelské činnosti pronajímatele a nájemce spočívající v nákupu a prodeji tiskovin, doplňkového zboží a v distribuci tisku.

Smlouva bude podle čl. II uzavírána s nájemci na dobu neurčitou s právem obou smluvních stran smlouvu vypovědět ve dvouměsíční výpovědní lhůtě. Pronajímatel pak má právo smlouvu vypovědět s okamžitou účinností ve stanovených případech, mj. pokud nájemce neplní povinnosti obsažené v čl. IV/4.

Další ustanovení smlouvy obsahuje v čl. III dohodu o výši nájemného a způsobu jeho úhrady a v čl. IV další práva a povinnosti pronajímatele a nájemce.

Podle čl. IV, bodu 4 návrhu smlouvy se nájemce zavazuje odebírat tisk a uzavřít smlouvu o odběru (nákupu, distribuci) tuzemského i zahraničního tisku výhradně s pronajímatelem nebo osobou, kterou pronajímatel k této činnosti pověří. Nájemce je též povinen podávat pronajímateli požadované informace a umožnit mu výkon kontrolní činnosti přímo ve stánku.

Pokud jde o prodej doplňkového zboží, je podle čl. IV, bodu 5 smlouvy pronajímatel oprávněn doporučit nájemci, aby odebíral určitý druh doplňkového zboží prodávaného v prodejní jednotce od určitého dodavatele. Nájemce se pak zavazuje, že bude toto zboží odebírat od doporučeného dodavatele, pokud mu v tom nebudou bránit vlastní uzavřené smlouvy s jinými dodavateli nebo výhodnější nabídky téhož druhu zboží od jiných dodavatelů.

Při posuzování předloženého návrhu smlouvy o nájmu z hlediska zákona o ochraně hospodářské soutěže se Úřad nejprve zabýval vymezením relevantního trhu a výpočtem podílu účastníka řízení na tomto trhu. Mělo být též ověřeno tvrzení účastníka řízení, že jde o dohodu ve smyslu § 3 odst. 4 písm. c) zákona, jejíž dopad na daném trhu zboží je nepatrný.

Pro účely tohoto správního řízení byl **relevantní trh** vymezen **věcně** jako trh prodeje tisku v prodejních jednotkách – stáncích určených k prodeji tohoto sortimentu zboží.

Z hlediska **časového** jde o trh trvalý vyznačující se pravidelnými a opakovanými dodávkami tisku a z hlediska **geografického** jde o místní trh vymezený územím hlavního města Prahy.

Distribuce tisku (deníků a časopisů) se v zásadě uskutečňuje dvěma způsoby: prostřednictvím předplatného (podle kvalifikovaného odhadu účastníka řízení jde asi o 60 % prodeje tisku) a přímým maloobchodním prodejem ve stáncích a specializovaných prodejnách tisku, v samostatných oddílech supermarketů, prodejnách potravin, drogerie, na poštách, u čerpacích stanic apod. (touto formou se realizuje podle odhadu účastníka řízení asi 40 % dodávek tisku). Oba uvedené způsoby tvoří samostatné trhy. V daném správním řízení jde výhradně o maloobchodní prodej tisku, nikoli o dodávky tisku konečným zákazníkům na základě předplatného. Jak již bylo uvedeno, mezi prodejní místa s tiskem patří jednak klasické stánky s tiskem, cigaretami a doplňkovým zbožím, jednak prodejny potravin, čerpací stanice atd., které nabízejí omezený výběr tisku pouze jako doplněk svého hlavního sortimentu.

Úřad dospěl k závěru, že prodej tisku ve specializovaných stáncích s tiskem vykazuje odlišné znaky a určitá specifika od doplňkového prodeje tisku v ostatních maloobchodních provozovnách. Odlišujícími znaky jsou široký sortiment tisku ve stáncích, které jsou pro prodej tohoto zboží specializovanými jednotkami (v ostatních maloobchodních provozovnách je obvykle dostupný pouze základní výběr novin a časopisů), dále specifická prodejní doba ve stáncích již od časných ranních hodin, umístění stánků na frekventovaných místech a na místech v těsné návaznosti na veřejnou hromadnou dopravu, možnosti nákupu přímo z ulice bez jakéhokoli zdržení spojeného s nákupem v maloobchodních prodejnách (košíky, čekání u pokladen spolu se zákazníky nakupujícími hlavní sortiment prodejny) atd. Podobně i v předcházejících rozhodnutích Úřadu byl trh maloobchodního prodeje určitého zboží vymezen dle charakteristických specifik jako prodej zboží v určitém typu provozovny. Např. v rozhodnutí čj. S 89/98-240 ze dne 17. 8. 1998 a čj. R 17/98 ze dne 29. 7. 1999 byl relevantní trh vymezen jako maloobchodní prodej zboží u čerpacích stanic pohonných hmot, v rozhodnutí čj. S 50/98 ze dne 21. 5. 1998 jako trh prodeje zboží a poskytování služeb v samoobslužných či tzv. fast food restauracích (restauracích rychlého občerstvení).

Pokud jde o počet stánků s prodejem tisku na území Prahy, přesné číslo nelze zjistit, neboť údaj o počtu stánků s tiskem není evidován. Podle odhadu účastníka řízení je počet prodejních míst tisku v Praze 2 000 až 2 500. Podle informací zjištěných Úřadem od Unie vydavatelů (denního tisku) se periodický tisk odhadem prodává v přibližně 2 000 stáncích v Praze. Dva nejvýznamnější distributoři tisku v Praze dodávají tisk do 2 225 prodejních míst (bez rozlišení na stánky a ostatní maloobchodní prodejny). Úřad se přiklonil k údaji o počtu asi 2 000 stánků pro prodej tisku v Praze, uváděný Unií vydavatelů; tento počet odpovídá i údajům od ostatních oslovených subjektů.

Společnost HDS vlastní a pronajímá 55 stánků z celkového odhadovaného počtu 2 000, takže její podíl na pražském trhu činí 2,75 %.

Poté, co byl vymezen relevantní trh a zjištěn podíl účastníka řízení na tomto trhu, přistoupil Úřad k samotnému posouzení smlouvy o nájmu z hlediska zákona o ochraně hospodářské soutěže.

Dohody, které narušují nebo mohou narušit hospodářskou soutěž, jsou uvedeny v § 3 odst. 1 zákona. Příklady takových dohod uvádí § 3 odst. 2 písm. a) - f) zákona, jako např. dohody o cenách, rozdělení trhu, vázání, diskriminace atd. Úřad konstatuje, že dohody tohoto typu, které by byly zakázané a neplatné ve smyslu § 3 odst. 1 zákona, nejsou v předložené smlouvě obsaženy. Druhým typem dohod jsou dohody uvedené v § 3 odst. 4 zákona, na které

se zákaz podle § 3 odst. 1 zákona nevztahuje. Jde o tři taxativně (i když obecně) vyjmenované okruhy dohod, jejichž předmětem je:

a) jednotné používání obchodních, dodavatelských nebo platebních podmínek, s výjimkou dohod o cenách či jejich složkách,
b) racionalizace hospodářské činnosti, zejména její specializací, pokud nevede k podstatnému omezení soutěže na trhu,
c) podíl na zásobování trhu daného zboží menší než 5 % celostátního trhu nebo menší než 30 % místního trhu, jehož zásobování se účastníci dohody pravidelně účastní.

Dohody obsažené v § 3 odst. 4 zákona jsou platné, nejsou zakázané, avšak vyžadují ke své účinnosti schválení Úřadem. Úřad je oprávněn schválení odepřít v tom případě, pokud zjistí, že dohodu je nutno kvalifikovat jako dohodu spadající pod všeobecný zákaz § 3 odst. 1 zákona. V ostatních případech lze schválení odepřít pouze pro přítomnost některé ze skutečností obsažené v § 5 odst. 3 zákona.

Za dohodu narušující soutěž Úřad považuje ujednání obsažené v čl. IV, bodu 4 smlouvy - závazek nájemce (resp. všech 55 nájemců, s nimiž bude smlouva o nájmu uzavřena) odebírat tisk a uzavřít smlouvu o odběru tuzemského i zahraničního tisku výhradně s pronajímatelem nebo osobou, kterou pronajímatel k této činnosti pověří (pozn.: touto pověřenou osobou je společnost Transpress spol. s r. o., se sídlem v Praze 4). Uvedené ustanovení smlouvy může představovat bariéru přístupu jiných dodavatelů tisku na místní trh prodeje tisku ve stáncích v Praze, a to v závislosti na počtu vázaných specializovaných prodejních míst. Dohoda o výhradním nákupu dále omezuje nájemce v tom, že nemohou volit mezi jinými distributory nebo vydavateli tisku (tuzemských novin a časopisů), neboť jsou zavázáni odebírat veškerý tisk prodávaný v pronajatém stánku pouze od dodavatele určeného pronajímatelem. Nájemce je tak omezen ve své podnikatelské svobodě rozhodovat samostatně o volbě dodavatele tisku za pro něj nejvýhodnějších podmínek.

Na pražském trhu nabízí dodávky širokého sortimentu tuzemského tisku kromě již uvedené společnosti Transpress spol. s r. o. též Mediaprint & Kapa Pressegrosso, spol. s r. o. Ostatní distributoři distribuují jen jeden nebo několik málo zvláštních titulů (např. Nedělní noviny, Nedělní Blesk, Večerník Praha). V některých případech distribuuje tisk přímo vydavatel. Provozovatelé stánků tak mají fakticky možnost volit pouze mezi dodavatelem Transpress spol. s r. o. a Mediaprint & Kapa Pressegrosso, spol. s r. o. Účastník řízení se podle svého vyjádření rozhodl, že dodavatelem tisku do jím vlastněných a pronajímaných stánků bude prvně jmenovaná společnost, a to pro její zkušenosti s dodávkami do stánků (v minulosti zásobovala stánky PNS) a dobré obchodní vztahy. Možnost nabídky tisku do většího počtu prodejních míst je pro distributora zajímavější a umožňuje mu poskytnout nájemcům výhodnější podmínky nebo pronajímateli o výhodnějších podmínkách pro nájemce jednat.

I když je nesporné, že dohody o výhradním nákupu či výhradním prodeji vždy naruší hospodářskou soutěž tím, že jinému soutěžiteli omezí na daný trh přístup, může tento typ dohod vést ke zlepšení distribuce, k intenzivnímu marketingu, ke zlepšení nabídky zboží pro spotřebitele. Jak uvedl účastník řízení (viz str. 2 rozhodnutí), smlouva přinese výhody i nájemcům a spotřebitelům. Jde především o servis – služby, které pro nájemce zajišťuje společnost HDS (pronájem vybaveného stánku, jednání s majiteli pozemků, vyřízení povolení k záboru veřejného prostranství) a konzultační a poradenskou činnost. Nájemce tak má usnadněn vstup na trh. Spotřebitel pak má zajištěno, že na daném místě vždy najde otevřený stánek s širokým výběrem tisku a doplňkového zboží.

V daném případě nedojde k vytvoření rozsáhlé sítě dohod o výhradním nákupu (pro jednoho dodavatele bude vyhrazeno pouze 2,75 % stánků s tiskem), že by připravovaný soubor 55 dohod bylo možno považovat za příčinu uzavření trhu pro další soutěžitele či významnější bariéru jejich přístupu na trh. Ostatní distributoři tisku v Praze (případně noví soutěžitelé, kteří teprve na trh vstoupí) se mohou ucházet o více než 95 % dalších volných prodejních stánkových míst. O kumulativním efektu sítě dohod a o uzavření distribuční cesty pro další potenciální soutěžitele nelze ve zkoumaném případě hovořit.

Vzhledem k tomu, že vázaných prodejních míst k jednomu distributorovi tisku budou necelá 3 % ze všech stánkových prodejních míst, dospěl Úřad k závěru, že dohoda o výhradním nákupu tisku od určeného dodavatele obsažená v návrhu smlouvy o nájmu je dohodou podle § 3 odst. 4 písm. c) zákona, tj. dohodou nezakázanou, platnou, avšak bez schválení Úřadem neúčinnou (ve smyslu § 47 obč. zák.). Dopad dohody na soutěžní prostředí je i v kumulativním účinku 55 dohod, které budou uzavřeny, nepodstatný (bagatelní).

Předložená smlouva o nájmu neobsahuje ustanovení uvedená v § 5 odst. 3 zákona, pro něž by Úřad byl oprávněn schválení dohody odepřít. Smlouva neobsahuje ani dohodu, která by byla ve smyslu § 3 odst. 1 zákona zakázaná a neplatná.

Na základě těchto skutečností a především vzhledem k podílu účastníka řízení na trhu Úřad konstatuje, že neshledal žádné důvody, pro které by schválení smlouvy mohlo být odepřeno, a proto smlouvu podle § 3 odst. 5 zákona schválil.

Podobným způsobem posuzuje dohody, které nemají citelný dopad na hospodářskou soutěž na společném trhu i soutěžní právo Evropské unie. Podle Oznámení Evropská komise o dohodách zanedbatelného významu („de minimis“), zveřejněného v Official Journal of the European Communities C 372 z 9. 12. 1997, se čl. 81 (1) Smlouvy o založení EHS nevztahuje na dohody, jejichž účastníci nedosahují podílu na zásobování trhu stanoveného v Oznámení.

Poučení o opravném prostředku

Proti tomuto rozhodnutí mohou účastníci řízení podle § 61 zákona č. 71/1967 Sb. podat rozklad k předsedovi Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže prostřednictvím Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, a to do 15 dnů ode dne doručení rozhodnutí. Včas podaný rozklad má odkladný účinek.

JUDr. Šárka Vlašínová,
pověřená řízením IV. výkonného
odboru

Rozhodnutí obdrží:
JUDr. Eva Koubová, advokátka
Vinohradská 6
120 00 P r a h a 2